



**Městská knihovna v Praze**

**Pedro  
Calderón  
de la Barca**

Posvátný  
Parnass



**PRAHA 2012**

**P**ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /  
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

**Z**přístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /  
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

**P**ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /  
filmová představení / výstavy /  
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

**[www.mlp.cz](http://www.mlp.cz)**

[knihovna@mlp.cz](mailto:knihovna@mlp.cz)

[www.facebook.com/knihovna](https://www.facebook.com/knihovna)

[www.e-knihovna.cz](http://www.e-knihovna.cz)

Znění tohoto textu vychází z díla Posvátný Parnass tak, jak bylo vydáno vydavatelstvím Grosmana a Svobody v roce 1901 (CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro. *Posvátný Parnass : auto*. Přel. Jaroslav Vrchlický. 1. vyd. Praha : Grosman a Svoboda, 1901. 96 s. Výbor dramát Calderonových, sv. 5).



Text díla (Pedro Calderón de la Barca: Posvátný Parnass), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

---

Citační záznam této e-knihy:

CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro. *Posvátný Parnass* [online]. Přel. Jaroslav Vrchlický. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2012 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW:  
<[http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/70/41/32/posvatny\\_parnass.pdf](http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/70/41/32/posvatny_parnass.pdf)>.



Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

---

Verze 1.0 z 20. 9. 2012.

## **OBSAH**

OSOBY .....	6
-------------	---

*PANU  
XAVERU DVOŘÁKOVÍ  
BÁSNÍKU „EUCCHARISTIE“.  
J. V.*

## OSOBY

VÍRA.

ŽIDOVSTVO.

POHANSTVO.

RADOST.

SV. JERONÝM.

SV. AMBROŽ.

SV. AUGUSTIN.

SV. ŘEHOŘ.

SV. TOMÁŠ AQUINSKÝ.

DELFICKÁ SIBYLLA.

CUMEJSKÁ SIBYLLA.

PERSKÁ SIBYLLA.

TIBURTINSKÁ SIBYLLA.

HUDBA.

*Hudba za scenou. Z dvou různých stran vystoupí Židovstvo a Pohanstvo v hebrejském a římském kroji, každé čte v knize.*

**HUDBA** (za scenou): Pojd'te všichni lidé sem,  
k zápasu se přichystejte!  
Ten, kdo správně vítěz bude,  
laurem bude korunován.  
Sem, ó lidé! Kdo vás volal,  
výjimky sám nedělá!

**ŽIDOVSTVO**: Jaký nový je to rytmus,  
kterým tady echo zvučí?  
Pro mne zaznívá jen ohněm  
a jest vzduchem pro jiné?

**POHANSTVO**: Jaká nová harmonie,  
jež i závist nítí v ptactvu,  
líbezně všem druhým zní tu,  
pro mne jsouc jen plna hanby?

**ŽIDOVSTVO**: Této písni slova zvučí,  
nechápe jich však má věda.

**POHANSTVO**: Známostem mým nevyzpytná  
řeč zní nové této hymny.

**ŽIDOVSTVO**: Nebo dí (a nechápu to,  
proč k té písni volá všechny).

**HUDBA**: Pojd'te všichni lidé sem,  
k zápasu se přichystejte!

**POHANSTVO**: Nebo dí (a nerozumím  
takových slov temný pokyn) –

**HUDBA**: Ten kdo správně vítěz bude,  
laurem bude korunován.

**ŽIDOVSTVO**: Ku zápasu jen tu láká –

**POHANSTVO:** K němu přinutiti, praví:

**HUDBA:** Sem ó lidé, kdo vás volal,  
výjimky sám nedělá!

**ŽIDOVSTVO:** Nechápu, však jedno vím jen,  
Toto Pavlova jsou slova,  
jenž, můj vlastní odpadlík,  
jejich církve dnes je Atlas.

**POHANSTVO:** Nerozumím, cos jak tucha  
dalná se přec šíří ve mně,  
božství tucha, které ku svým  
přičíst nemohu já bohům.

**ŽIDOVSTVO:** Pročež, abych zkusilo to,  
novince té přijít na kloub –

**POHANSTVO:** Pročež, abych této věci  
důvod mohlo vypátrati –

**ŽIDOVSTVO:** Za ohlasem tím chci jít.

**POHANSTVO:** Zvukem tím se nechám vésti.

*(V tom se uzří.)*

**ŽIDOVSTVO:** Pohanstvo?

**POHANSTVO:** Aj, Židovstvo?

**ŽIDOVSTVO:** Kam to spěcháš s takto bledým  
obličejem zhaceným?

**POHANSTVO:** To jsem chtělo ptát se tebe,  
zříc tě, horami jak těkáš  
v rozčilení, bez smyslů?

**ŽIDOVSTVO:** Hlas mne strhl mohutný,  
trápí mne, ač beze síly,  
rozluštit taj jeho musím.



**POHANSTVO:** Proto diviti se nesmíš,  
příčina, jež tebe nutí,  
na mne že týž dojem dělá.

**ŽIDOVSTVO:** Jeť tvůj cíl pak tentýž zde –

**POHANSTVO:** Stejná otázka nás žene –

**ŽIDOVSTVO:** Pátrejme tož dohromady!

**POHANSTVO:** Společně to vyzkoumejme!

**ŽIDOVSTVO:** Snad to bude volat zase!

**POHANSTVO:** Snad to obnoví svou řeč:

**HUDBA:** Sem, ó lidé! Kdo vás volal,  
výjimky sám nedělá!

**ŽIDOVSTVO:** Ať již sluchu pochybnostem  
získá pohled rozluštění!

**POHANSTVO:** Staniž se tak; ona hora,  
jejíž přelud tam čnít vidíš,  
kteréž posud zrak náš sobě  
nevším, v údolu tom slzí  
jak svým vrcholem se zvedá,  
ona to jest, z jícna které  
zní to echo –

**ŽIDOVSTVO:** A zjev její,  
síjící děs, podoben jest  
oné hoře, první lodi,  
která dala pevný přístav  
Armenských kdys u vrcholů.

**POHANSTVO:** Jak jen, Židovstvo, vždy můžeš  
vzpomínati starých bajek,  
nedbáš, že spíš podobná jest  
obru nebes vznešenému,

jehož silou vše se třese,  
který jako živá hora,  
ano spíš jak mrtvola  
čelem svým do nebes vráží,  
tělem větry odstrkuje?

**ŽIDOVSTVO:** Kterak, Pohanstvo ty stále  
za myšlenkou svoji těkáš?

**POHANSTVO:** Není čas teď vyzpytovat,  
kdo má pravdu, kdo zde bloudí;  
spíš nám sluší neslyšený  
zpěv ten zkoumat, z toho bludu  
vybavit se.

**ŽIDOVSTVO:** To máš pravdu,  
a tím víc (co slyšelo jsem,  
jak jsem řeklo) z mého sluchu  
pochybnost se k zraku zvedla.  
Nejen zalidněný hlasy  
celý svah jest oné hory,  
nýbrž čarokrásné nymfy  
v jaspisu a v břechtanoví  
s nástroji též rozličnými  
můžeš tamo rozeznávat.

**POHANSTVO:** Nuže, pozorujme z bližší  
vzdálenosti opatrně,  
zdali aspoň plesu jejich  
příčinu tu vyzkoumáme.

**HUDBA:** Pojd'te všichni lidé sem,  
k zápasu se přichystejte!

**ŽIDOVSTVO:** Sbore sladkých melodií,  
který něžným čarozvukem  
vzduchu ocean kol plníš,

tak že jinak tvoje tony  
pochyb mých se loudí sferou,  
odsud ty se vznášejíce  
tam kde vůdčí zní jich hvězda,  
ony tam, až kde můj povzdech  
vyzní v echu osamělém!

**POHANSTVO:** Dave neznámých ty krásk,  
plný něhy, plný kouzla,  
jehož sladké harmonie,  
lichotné i žaluplné,  
mísí rozkoš s věnem smutku,  
jemně truchlost zahánějí,  
dojaty až kolem hory,  
vzduch až v proudění svém stane!

**ŽIDOVSTVO:** Rci mi, zda-li zní to z ráje,  
z kolébky to prvních otců,  
hlas ten zní, část' vlasti naší  
nebo její věrný obraz?

**POHANSTVO:** Rci mi, zda-li k Elysia  
prahům v hlasech těch se blížíím,  
k blaženému hradu bohů?

*(Vystoupí Víra, oblečena jako Sibylla).*

**VÍRA:** Třeba nepřišly jste k cíli,  
tušení vás nesklamalo.

**ŽIDOVSTVO:** Kráso! K otázkám jež našim  
vstříc jdeš, naše pochybnosti  
tvrdíc, ba spíš rozmnožujíc  
temno jejich, teď nám pověz,  
kdo jsi? Necht' mne překvapuje  
obličej tvůj, myslím přece,

že již jednou někde jindy  
jsem tě zřelo.

**VÍRA:** Tys mne zřelo.

**ŽIDOVSTVO:** Kde?

**VÍRA:** V tom jemném mírném lesku,  
řádu přírody, pak ve jhu  
řádu napsaného, potom  
nežli slepé, tvrdé mysle  
zhřešilo jsi trestuplně  
na lidskosti svatém řádu,  
na Ježíši, když jej Panna  
porodila. Tenkrát s očí  
tvojí slepotě jsem přišla.  
Tenkrát...

**ŽIDOVSTVO:** Kdo jsi?

**VÍRA:** Já jsem víra!

**ŽIDOVSTVO:** Ale rci, od které doby  
v Sibyll kroj se víra halí?

**VÍRA:** Dalším průběhem se dozvíš!

**ŽIDOVSTVO:** Jestli pohled tvůj mne zděsil,  
jak mne teprv řeč tvá děsí!  
Dosti! Ztratilo jsem tebe,  
nechystej mi další muky!

*(Couvne zpět poděšeno.)*

**POHANSTVO:** Já, jež nikdy nezřelo tě,  
nevím, proč bych třást se mělo,  
o tvém slovu pochybovat,  
k rozhovoru dost je důvod.

**VÍRA:** Které slovo?

**POHANSTVO:** Tvrdilo jsi,  
že jsme mýlily se obě,  
ale netušily celkem špatně.  
Řeč to vskutku záhadná je!  
Jak to možno, že když správně  
soudily jsme, přec jsme v bludu?

**VÍRA:** Jestli domníval se Hebrej,  
tušiti zde obraz Ráje,  
na Elysium když tebe  
připomněla krása hory,  
bloudily jste v první větě,  
nechť i pravdu tušily jste,  
věřily jste podobnostem.  
Nezní věru zle ta jména  
Ráje jako Elysia,  
nelze pochybovat ani,  
že tvé lži se zakládají  
v jeho pravdy jistých věcech.

**POHANSTVO:** Nemluv! Moje lži na jeho  
pravdě že se zakládají?

**VÍRA:** To přec jasno.

**ŽIDOVSTVO:** Tato pádná  
věta musí zvítěziti  
nad tím žasem tvojí tváře.  
Jak to možno, na mé pravdě  
pohanství lži spočívají?

**POHANSTVO:** Jak to možno, aby spolu  
pravda kráčely tu se lží,  
které jako stín a světlo  
v odporu jsou?

**VÍRA:** Přec je pravdou,  
z pravé bytosti co Hebrej,  
z nejvyšší co mohl vědy  
jediného poznat Boha,  
dříve než lid vyvolený  
prohřešil se proti němu.  
A nechť vylhané si množství  
vztýčilo řad bohů svých,  
přec to zmatená jen známost  
mnohých divů jeho moci.  
Víry chybělo ti světlo,  
neznajíc ji vymyslilo's  
(slyšíc o podivných divech  
jeho věčné práce tvůrčí)  
báječné si, marné zjevy,  
bys jim mohlo děkovati.  
Takto vznikly, jak jsem řekla  
již ti, všecky lží tvých stíny,  
ze světla jen jeho pravdy.  
Aby příklad (který vždycky  
poslušně jest pohotové,  
hledá-li jen člověk pravdu)  
objasnil to, by jen malý  
paprsk jako dálná tucha,  
jako obraz mlhotkaný  
se ti zjevil z největšího  
všech mých divů, aby tvoje  
pochybnost se vědou stala:  
(*k Židovstvu*): Co máš v ruce?

**ŽIDOVSTVO:** Posvátný text  
písma...

**VÍRA** (*k Pohanství*): A ty?

**POHANSTVO:** Divuhodnou  
scenerii svých bohů.

**VÍRA** (*k Židovstvu*): Čti mi, Genesis co praví!

**ŽIDOVSTVO** (*čte*): Na počátku stvořil Pán  
zem i nebe...

**VÍRA:** Dál!

**ŽIDOVSTVO:** Tu byla  
země celá pustá, prázdná,  
ležela tma nad propastmi,  
boží duch jen ten se vznášel  
nad stržemi, nad vod bojem,  
potom –

**VÍRA:** Dost mi dí ta věta  
k účelům mým. A jak tvoje  
(*k Pohanstvu*): analy, rci, začínají?  
vylhané ty vědy tvojí  
proměny? Čti!

**POHANSTVO** (*čte*): Na počátku  
bylo Nic, a Všecko jedno,  
bezetvárná jedna hmota  
ani Látka ani Bytost,  
Náhoda až formu dala  
zárodku. Tu ve chaosu  
ležely jak ve žaláři  
voda, země, vzduch i oheň,  
oheň, země, vzduch i voda.

**VÍRA:** Zříte již, jak rovny jsou si  
principů všech na počátku  
skutečnost a báseň, tady  
Hebrej, Říman mluví stejně.  
To dokáže pravdu tvoji,

chaosu jež strhla, uzly  
všemohoucím svým: Budiž!  
které v mžiku vytvořilo,  
lákejíc ze stínu – světlo,  
vody od vod oddělilo  
a se šestkrát namáhalo,  
ve šesti dnech ukončiti  
(aby spočinulo v sedmém)  
oblohu tu s všemi kruhy,  
potom moře, aby stíšil  
divoký se jeho odboj,  
potom pevnou zem a slunce,  
jež by vládkyní dnu vládlo,  
luny lesk se střídající  
aby zveseloval noce,  
hvězdy třpytné, svěží zdroje  
tryskající, plody zvolna  
zrající a v barev smaltu  
pestrých květů valnou tíseň,  
ryby rychle veslující,  
ptáky čile těkající,  
zvířata, jež lezou, skáčí,  
na zemi se pohybují,  
a po ptáku, rybě, zvěři,  
po planetách, dnech a nocích,  
plodech, krystallech a býlí  
člověka, jenž s díkem uznal  
ženu, která zkazila to.  
Však i blud tvůj svědectví dal  
tomu, náhodě co připsal,  
a co stvořené když našel,  
mezi tvé rozdělil bohy,  
Joviši dal síně nebes,  
Neptunovi svěřil moře,



Plutonovi pekla propast,  
Cereře dal celou zemi,  
Venuši vzduch, svatý oheň  
Apollinu, aniž ty bys  
bez viny moh dbáti toho,  
že ty divy dříve byly  
a že pozděj přišli bozi,  
že již dřív poslouchal sluha,  
nežli Pán dal jemu rozkaz,  
Aby však ne pouze na tom  
důvod měl jsi, co jsem řekla,  
otevřete obě knihy,  
kde jen chcete, v lepší světlo!

*(Otevrou opět své knihy.)*

**ŽIDOVSTVO:** Tady čtu v Isaiaši  
popis ohromného boje  
prvního, jež anděl s drakem  
sved, když chtěl se v zpupné pýše  
na trůn vznésti, a když místo  
by na hoře zůstal světla  
ve stín propasti se skácel.

**POHANSTVO:** A zde čtu o Phaetonu,  
který smělec s dnem chtěl vzletět  
poštile, po hlavě však  
brzy do moře se sřítíl.

**VÍRA:** Mohou oba smělé kousky  
více rovnati se sobě?

**ŽIDOVSTVO:** By se rovných nenašlo víc  
svatých textů lichým bajkám,  
najde kdo o zakázaném  
ovoci řeč, jež svým jedem

v celém pokolení lidském  
zděděný spor roznítilo.

**POHANSTVO:** Bys nemohlo chlubit se,  
že ty máš snad, co mi chybí,  
ku hostině jabko nese  
nesváru hle, bohyně,  
toto taký oheň rozžhne,  
že i kamení se vznítí.

**ŽIDOVSTVO:** V nespoutaných proudech vody  
zde se ztopí všechny kraje,  
a jen Noe jedině  
od Boha má dovoleno,  
aby všechněch lidí zbytky  
v skříni archy zachoval.

**POHANSTVO:** Z potopy zde zachránil též  
Joviš hromovládce s Pyrrhou  
Deukaliona a tito  
celý svět zas zalidnili  
na novo.

**ŽIDOVSTVO:** Zde vztyčují se  
v zemském luhu giganti,  
kteří, Nimrod v čele jejich,  
věže staví proti nebi.

**POHANSTVO:** Zde na Flegry vrší pláních  
Tyfon hory na vulkány,  
aby slézti mohl nebe  
zuřící sbor titanů!

**ŽIDOVSTVO:** A zde z rosy první Zory,  
jež se věčně směje, pláče,  
z kůže tlačí Gedeon  
ve krupějích křišťály.

**POHANSTVO:** Zcela jiné skvoucí rouno  
jež se v zlatém lesku svítí,  
přes ochranu sterých potvor  
Jason vykořistil tady.

**ŽIDOVSTVO:** Slibuje zde (byť i zhrdal  
znameními) Bůh Achazu,  
na lepší by počkal rosu  
z lepší jednou nebes Zory,  
spravedlivého až dštíti  
budou oblaka, až Panna  
počne toho, který hadu  
hlavu rozšlápnout má patou.

**POHANSTVO:** Čtu zde též o zlatém dešti,  
Persea když počítí má  
Danae, jenž v hrozném boji  
strašnou Medusu má zhroutit,  
jejíž čelo ve vrkočích,  
jež jsou hady, celé trčí.

**ŽIDOVSTVO:** A zde vypravuje David  
v jednom žalmu, s kráskami jak  
všemi bijícími v cymbal  
říše velcí spolčili se,  
aby pěli hymny Pánu.

**POHANSTVO:** A zde též jsou jiné písně,  
které Musy na Parnassu  
moudré, přemělé Musy  
darem daly Apollinu.

**ŽIDOVSTVO:** Zde –

**POHANSTVO:** Zde rovněž –

**VÍRA:** Dosti řeči,  
stačilo mi, co jste četli,

v důkaz plně stačilo mi;  
to tím více, ježto plán můj,  
jež tu sama připravuju,  
v posledním tkví.

**OBĚ:** Co to pravíš?

**VÍRA:** Slyšte mne a s vámi uslyš  
vesmíru mne celá plnost!  
Ničeho ten nedokáže,  
komu nelze rozuměti,  
mudrcům jak neučeným,  
ve určité jasné řeči.  
Ony dívčí krásky, David  
jež zval v cymbal bijícími,  
když zřel, kterak roztomile  
krásné verše prozpěvují,  
které básní, a jak kotly  
provázejí skladby svoje:  
Mnozí učitelé církve  
myslí, Sibylly že myslil,  
které ve rozličných zemích  
a též rovněž v různých dobách  
zanícení duchem božím  
verše psaly uhlazené  
o příchodě Krista, kterak  
počat v panenském byl lůně,  
slovo, vtělil se, až umřít  
v mukách musel hrůzyplně  
i jak jednou v ohni přijde  
souditi svět: Proto ze dvou  
půlek já zde tvořím celek,  
zda jste zřeli fantastickou,  
tamo pozvedat se horu  
dvojsmyslnou, janusovskou?

Ráj to aniž elysium,  
Sion, Parnass dohromdy;  
na zelených nivách jejích,  
které jste tam rozpoznaly,  
Sibyly jsou a jsou Musy,  
které tam se procházejí.  
V harmonicky sladkých tonech  
pozvání teď rozhlašují  
básnickému ku zápasu.  
Samy sobě, až jen začne,  
úlohy své rozdělí.  
Já pak ceny dávat budu,  
censor při tom bude Radost.  
Kdežto jste se v šťastné chvíli  
obě pospolu zde sešly,  
kde své lživé vědy přítěž  
možno odložit, kde samým  
slepotu lze nahlédnouti,  
pojd'te sem a pijte z vody  
čistých zdrojů; neb že tyto  
posvátný má v sobě Parnass  
uvidíte, aspoň jeden  
mohutný zde prýští pramen  
tryskaje, že lidstvu skýtá  
kráasy milost svrchovanou.  
A vy samy, sotva jednou zrosil  
vás ten zdroj, o cenu  
můžete se ucházeti.  
O tom podavši vám zprávu,  
poslání své vyplnivši,  
které ukládal mi úřad,  
k svému navrátím se sboru,  
hlasně volajíc, by všade  
moh se rozlehnout hlas víry,

kdekoliv, ať od Východu  
ku Západu, ku Poledni,  
ku Půlnoci; do všech dílů,  
do všech úhlů dálné země,  
kde kdo bydlí, ať to slyší!  
(*S Hudbou*): Pojd'te všichni lidé sem,  
k zápasu se přichystejte!

(*Odejde.*)

**POHANSTVO:** Počkej, poslyš!

**ŽIDOVSTVO:** Poslyš, zůstaň

**POHANSTVO:** Hlas můj nemoh zadržet ji.

**ŽIDOVSTVO:** Rovněž můj ne; nebo Víra  
může hledat nás a najít,  
by nás poučila – ale  
s úmyslem vždy vyhybá se,  
abychom teď my šly za ní.

**POHANSTVO:** My ji máme vyhledati,  
tož tak dělá...

**ŽIDOVSTVO:** Ode mne to  
nedosáhne, leda pozdě.

**POHANSTVO:** Jak to se mnou bude dále,  
nevím, ale posud žádný  
necítím pud jíti za ní,  
leda zvědavostí, poznat,  
zdali vskutku věc tak má se,  
kterak popsala ji Víra  
a jak zpěv též oznámil to.

**ŽIDOVSTVO:** Nikdy z pouhé zvědavosti  
nepohnu se, ze záští jen,

z hněvu, ze msty zvědět toužím,  
jen, bych spor s ní mohlo začít.

**POHANSTVO:** Máš-li odvahy, tož pospěš,  
neváhej a bliž se k hoře!

**ŽIDOVSTVO:** Ano, chci tak! Mne však slní,  
z blízka když se dívám k vrchu,  
světel žhavá pyramida,  
jak sloup ohnivý vrch halí  
kolem, aniž hoří hora  
v žáru paprsků těch zářných.

**POHANSTVO:** Neleká mne záře hory,  
spíš mne lekají ty davy  
národů všech, kteréž ze vsad  
náhle k patě hory pílí.  
Všecky věky, národové  
u Parnassu paty stojí.

**ŽIDOVSTVO:** Pryč již, ať jich nevidíme!

*Odstoupí v pozadí; z různých stran vystoupí: svatý Jeroným, oblečen jako kardinál, sv. Řehoř, jako papež se zahnutou trojím křížem ozdobenou berlou, svatý Ambrož, s obyčejnou holí pastýřskou, sv. Augustin, jako jinoch v světském vznešeném hávu, sv. Tomáš Akvinský v bílém oděvu s černým pláštěm (dominikánský кроj) a s holí ozdobenou křížem inkvisice.*

**JERONÝM:** Vy, kdož bydlíte v tom dolu!

**POHANSTVO** (k Židovstvu): Přejdeme na druhou stranu!

**AMBROŽ:** Soudruzi vy toho lesa!

**AUGUSTIN:** Těchto hor vy osadníci!

**TOMÁŠ:** Poutníci, vy, na tom břehu!

**ŘEHOŘ:** Domorodci těchto keřů!

**VŠECH PĚT:** Jaký hlas to, který všecky  
mile volá?

**POHANSTVO** (*předstoupí*): Ať již hlas ten  
odpoví sám, v chvíli vhodnou  
přišli jste, kdy lze tu vidět  
lůzné tyto krásné tvory  
zpívající...

(*Trouby.*)

**JERONÝM:** Jaký slavný  
stolec světla!

**ŘEHOŘ:** Jaká sféra  
čárne záře!

**AMBROŽ:** Jakých květin,  
jakých divadlo tu ptáků!

**TOMÁŠ:** Jaký překvapný to zázrak!

**AUGUSTIN:** Ať již mluví sám. My mlčmež,  
slyšte, již zní tam zpěv slavný!

*(Objeví se hora, na jejím vrcholu lze viděti slunce, v jehož středu jest kalich s hostií. Pod sluncem stojí Víra s listem v ruce; po obou stranách čtyři Sibylly v svých rízách, všechny drží listy v rukách.)*

**ŽIDOVSTVO:** Zpívaly již k omrzení.

**VÍRA A HUDBA:** Pojd'te všichni lidé sem,  
k zápasu se přichystejte!

**DELFICKÁ SIBYLLA:** Ten, kdo správně vítěz bude,  
laurem bude korunován!

**HUDBA:** Pojd'te všichni lidé sem,  
k zápasu se přichystejte!



**PERSKÁ SIBYLLA:** Pojd'te, nemrziž vás, že jste  
s ránem sobě přivstaly!

**HUDBA:** Pojd'te všichni lidé sem,  
k zápasu se přichystejte!

**KUMEJSKÁ SIBYLLA:** Koruna jest zaslíbena  
Bohem tomu jen, kdo bděl!

**HUDBA:** Pojd'te všichni lidé sem,  
k zápasu se přichystejte!

**TIBURTINSKÁ SIBYLLA:** Aby látky, předmět sporu,  
mezi vše se rozdělily –

**VŠICHNI A HUDBA:** Sem, ó lidé, kdo vás volal,  
výjimky sám nedělá!

**VÍRA:** Když na zelené té nivě,  
slunce, jehož lesk tak žhavý,  
jež jest Bůh sám, Apoll pravý  
čest mi dává lichotivě  
jako jaro stát zde snivě,  
úlohu vám první dát,  
jak to přikázal můj řád,  
modlitbu když vysloviti  
též mám, proč mi za zlé míti  
první když mám diktovat:  
(čte:) kdo zde v zpěvu královském  
dá v třech slohách objasnění  
o pokrmu, nad nějž není,  
krmím který vládne všem,  
duší pastva, odkazem  
oběti té, jež tam svítí,  
má (vždy purpurem se třpytí  
věčné záře ve klínu)

celé srdce z rubínů  
za cenu své písni míti!

**DELFICKÁ SIBYLLA:** Kdo si smyslí o pšenici,  
(čte:) která seta, sonet zpěvný,  
v chlebu aby Krista zjevný  
nám byl život blahodšící  
ten měžž cenu vítězíci!  
(nepřipadlo pranikomu)  
biskupský ten ornát řasný  
jemně mnou tkán, divukrásný  
hojně zladen, si nes domů,  
biskupskou též berlu k tomu:

**PERSKÁ SIBYLLA:** Ve třech oktávách když zdaří  
někomu se vylíčiti,  
kříž čím mohl zvítěziti,  
druhdy zvolen v svatozáři  
Svátosti té ku oltáři,  
dostali má drahokam,  
jehož purpurový plam  
nade zoru svítí jasnou,  
perlu čistou tak a krásnou,  
víry znak, již nezřel sám.

**KUMEJSKÁ SIBYLLA:** Já, jež břehy obývám  
jezera (kterého jméno  
v Kumách stalo se mé věno),  
zrcadlo v němž slávy mám,  
o míru jež psala vám,  
který zavládne jak v ráji,  
až se Kristu lidé vzdají,  
mor kdy s válkou, která loupí,  
s hladem v svět víc nesestoupí,  
hojnost, mír jen žezlo mají:

(čte:) Tomu, kdo ty slasti spíše  
ve třech zdobných decimách,  
vysvětlí, proč posud, ach,  
světské naše mívá říše,  
samy ač ve rajské pýše  
v plodů bohatství se skvíví,  
trůní krásné s šťastnou lící,  
tomu odplatiti snahu,  
symbol míru za námahu  
stříbrnou dám holubici.

**TIBURTINSKÁ SIBYLLA:** V Tiburu jsem narozena,  
tento mi své jméno dal,  
odkud hlas mi zvěstoval,  
(ku životu vyvolená,  
v modloslužbu odsouzená)  
jako bohyni v mou čest  
modlu mou prý tam chtí vznést.  
Slepé této modloslužbě  
hráz chci klásti v čilé tužbě,  
tož můj úkol tento jest:  
(čte:) Nejlepší kdo hymnu složí  
ku oslavě Svátosti,  
sloku jednu s hbitostí  
šťastným zglossováním zmnoží  
kam vtká úctu k oné boží  
svátosti, tak ryzí, pravou,  
(neb mně rozkoší a slávou,  
toto slunce zbožňovati,  
se sluncem chci kollár dáti.  
Glossou budiž pestrohávou:  
„Úctu vzdávej celý svět  
Svátosti té, mocné, velké,  
stará smlouva couvni hned

před zákonem novým zpět,  
víra pouč smysly mělké!“

**VÍRA:** Když jste ze svých úkolů  
pět jich veřejnosti daly,  
dřív než by se vykonaly,  
spište mi je pospolu,  
na list jeden, v okolu  
světa chci je rozeslati,  
kdos je dopraví tam hned.

**4 SIBYLLY:** Zatím nech nás dále pět,  
chcem to dále zvěstovati,  
víře do služby se vzdáti.

**VÍRA:** Staň se, písňě vaší hlasu,  
ať zní víra v světa šíř!

**VŠICHNI A HUDBA:** Pojd'te lidé, pojd'te již,  
chystejte se ku zápasu!

*(Hora se Sybillami a Vírou se zahalí.)*

**JERONÝM:** Z úloh, které zde jsem slyšel,  
jednu, vím, mám zvolit sobě,  
nevím, ku které se schýlím.

**ŘEHOŘ:** Též je znova pročíst musím,  
abych seznal, ku které by  
ctižádost ctná as mne hnala.

**AMBROŽ:** Jeroným když s Řehořem  
první budou básně psáti,  
komu zbýti může naděj  
na vítězství?

**JERONÝM:** Právě tobě  
Ambroži! Neb slohu tvého  
sladkost, kterou všichni známe,

přímo medu podobá se,  
myšlenek pak povzlet mocný  
roji včel jest roven, který  
ze sebe med onen rodí,  
jenž tek zemí zaslíbenou.

**AUGUSTIN:** Ano, tak jest, rád to přiznám,  
nikdo nemohl jak tento  
hlouběj cit můj rozčeřiti,  
magnet je mi sladká jeho  
řeč, jež mohutně se valí.  
Ale přec, ač rád jej slyším,  
tuze rád mu nejdu v patách.  
Ambrož jestli rozhodne se,  
o Svátosti této psáti,  
písemně chci jemu čelit,  
zaskvíti se má můj odpor.

**AMBROŽ:** Augustine, jak zle činíš,  
že se držíš Manichejců  
posud nauky tak lživé!  
která ostrou logiku tvou  
zneužívá, zatemňuje!  
A tím více, proti mně když  
stavíš se, jenž příliš cením  
zásluhy tvé velké práce,  
rád bych tuze v konec získal  
tebe pro nauku svoji!

**ŽIDOVSTVO:** Nezdař se to nikdy tobě!

**JERONÝM:** Židovstvo, co ty chceš tady?

**ŽIDOVSTVO:** Vždycky, věz to, odpor klásti  
budu církvi katolické,  
sektě, kterou nenávídím.

**POHANSTVO:** Ano, mínění mám totéž;  
chlubím se, že vždy jí čelím,  
pohana mne velmi těší,  
že muž taký, jako tento,  
v zápasu jest s její vírou.

**TOMÁŠ:** Doufám ještě, že jej uzřím  
sokem obou a že obé,  
Pohanství i Židovstvo,  
jeho důkazů plen budou.

**AUGUSTIN:** A kdo ty jsi, který v bílém  
a též černém hávu zde mi  
také věci nečekané  
prorokuješ?

**TOMÁŠ:** Tomáš sluji,  
nad maso a nad krev cením  
vážnou ke studiím snahu.

**AUGUSTIN:** Těší mne, že zde tě vidím,  
(ať si namítá kdo, co chce,)   
zde se zkrátit musí časy,  
abychom se setkat mohli.  
Ač si toho vážím, myslím,  
Tomáši, že nedočkáš se  
toho, prorocky co doufáš.  
Tagasta mi dala život,  
Afrikán jsem, pohan otec,  
Monika však, matka moje,  
věrně oddána je církvi.  
Od Boha ač žádá s touhou  
uvést mne k svému Bohu,  
chlubím vždy se více otcem.  
Manichej jsem přece vírou,  
ale krví svou jsem pohan,

ke studiím rád se skláním,  
ale zůstávám přec bez křtu.  
O to však tu sporu není.  
Proto opakuji prostě,  
že chci proti oné látce  
psáti, již nám dala víra  
v mystickém svém sboru onom.

**ŘEHOR:** Však to vyprosí si víra  
na Bohu již, logiky tvé  
by ji chránil –

**AUGUSTIN:** Kdy?

**RADOST** (*za scenou*): Jak rychle  
zpátky jsem tu s odpovědí,  
na křídlech se větru vznáším.

**AUGUSTIN:** Nebesa! Čí vinou opět  
musím slyšet věštbu tuto?

*(Vstoupí Radost oblečena jako sedlák s listy v ruce.)*

**RADOST:** Ó vy všichni, kteří jste tu,  
byli, budete, ó jste-li  
opravdu zde mistry řeči,  
bez času vám lze-li mluvit,  
vítejte mne vřele, nesu  
z Parnassu Vám posvátného,  
nového, jež viděli jste,  
úlohy zde – ty jsou vaše  
jako naděj za ně ceny.

**ŽIDOVSTVO:** Kdož pak ty jsi, v prosté říze  
selské, nejapné a hrubé,  
že tě Víra vyvolila  
bez zásluhy v taký úřad?

**RADOST:** Věz, že Víře příjemno jest,  
svěřiti se vždycky malým  
s tím, co před velkými tají.  
Nad to zjištěno dnes všade,  
že jí nikdo líp neslouží,  
nežli já.

**POHANSTVO:** Ty cizí blázne,  
mluv, kdo ty jsi?

**RADOST:** Rodiči mně  
cytera a žaltář byly,  
klavikord svým dědem zovu,  
harfu svojí babičkou;  
tetskami zvu všechny trouby,  
hudbu větrů nejvlastnější,  
neteřemi všechny rohy,  
(příbuzní to nebezpeční),  
tamburinu s kastagnetou  
nejmladšími bratříčky.  
O těch když jsem zmínila se,  
vidíte, moc příbuzných mám,  
zkrátka: Nazývám se Radost!

**ŽIDOVSTVO:** A ta Radost, která vždycky  
pouze mezi blázny bydlí,  
k moudrým jde dnes?

**RADOST:** Vím to ovšem,  
Radost bývá u učených  
věru řídkým, vzácným hostem,  
zábavou jichž bývá stále  
těžká mysl obyčejně.  
Však jsou dnové, kde též radost  
k nim se ráda dostaví,  
pak si teprve jí váží,



a den taký dnes jim vzešel  
víc než jindy.

**POHANSTVO:** Dnes, a proč?

**RADOST:** Že duch velký ujišťuje  
svátek dnešní Svátosti,  
jásavě že potříti má  
kacířské vše důvody;  
což má právě zjevně říci,  
že kdo na tak velký svátek  
není zpitý plesem v Bohu,  
není mudrc, nýbrž blázen.

**ŘEHOŘ:** Hlavním citem katolíků  
dnes je radost, proto s tebou  
též se těším a z tvé ruky  
milerád ty listy беру.

**RADOST:** Ano, Řehoři, již vím to,  
časem rád si zabásníš,  
ba já našla komedie  
mezi řadou spisů твоjích,  
jež jak většina té sorty  
ku nejhorsším nepatřily.  
Censura ať rozhodne to,  
zatím tento list si vezmi!

**JERONÝM:** Odpustiž mi důstojnost' tvá,  
já jsem první zde se zjevil.

**AMBROŽ:** Já hned s Jeronýmem přišel.

**AUGUSTIN:** S Ambrožem já dostavil se.

**TOMÁŠ:** Alegoricky to neber,  
ale v slova pravém smyslu.

**POHANSTVO:** Správně!

**ŽIDOVSTVO:** Rozdílu tu není.

**VŠICHNI:** Mně též listy!

*(Listy jsou rozdány mezi pět otců církevních. Židovstvo a Pohanstvo ničeho nedostanou.)*

**RADOST:** Co se stalo?

**VŠICHNI:** Všecko všem se rozdělilo.

**ŽIDOVSTVO:** Nikoli, já zůstalo zde bez úkolu.

**POHANSTVO:** A já rovněž.

**RADOST:** Kritiku! Zde jasně uvaž,  
zdánlivě to nepřislušné  
nemělo tě poraniti.  
Znamení to pouze vnější  
vnitřní snahy; byť i každý  
v boji tomto chtěl být prvním,  
spor sám ducha nepřechází  
nikdy do samotné vůle.

**ŘEHOŘ:** Abych právě to dokázal,  
co mi právě padlo v úděl,  
napsati hned pospíším si.

**JERONÝM:** Já též.

**TOMÁŠ** *(pozoruje svůj list)*: Zjevně řekne vám to  
úkol ten, jak vážím si ho.

*(Tři odejdou.)*

**AMBROŽ:** Augustine! Jak bych přál si,  
v tomto sporu, jak tě vidím,  
sokem úloze té býti,  
vlídně bys jí zasvětil se.

**AUGUSTIN:** Lásku tvou si velmi cením,  
ne tak radu. Sám tu stojím,  
proto Ambroži chci přece  
spor vést tuhý s onou thésí.

**AMBROŽ:** Kéž Bůh úmysl tvůj změni  
v opak ještě.

**AUGUSTIN:** Čím jen?

**AMBROŽ:** Pláčem,  
prosbou, slzami tvé matky,  
přáním církve, tísní mojích  
láskyplných domluv a pak  
břítostí vlastního soudu.

**AUGUSTIN:** Možná, posud však ta naděj  
ve velké se tratí dálce.  
(*Čte svůj list.*) Jestli – nevím, jaká hrůza  
pojímá tu mého ducha,  
thema, které připadlo mi,  
prohlížím-li.

**ŽIDOVSTVO:** Že jsi dostal  
thema, aspoň těchou být můž  
oběma nám, neb my žádné  
úlohy jsme nedostaly.

**RADOST:** Pozvolte mi, frašní páni,  
čím můž tomu býti thema,  
komu není cena věnem?

**POHANSTVO:** Augustin což nemá úkol,  
on, jenž tak jest nepřitelem  
víry oné, jak my obě?

**RADOST:** O tom dalo by se mluvit.

**ŽIDOVSTVO:** Co pak?

**RADOST:** Což já o tom vím?

**POHANSTVO:** Mlč, ty blázne!

**ŽIDOVSTVO:** Osle, ztichni!

*(Bijí Radost.)*

**OBOJE:** Toto tvoje veselí  
nehodí se k našim citům!

**RADOST:** Běda! Rozbijí mi lebku?  
Běda! Mám se učit lkáti?  
Krásná věc, být radost sama  
a zde kvílet; však tu zdrcen  
posud stojí Augustin,  
studuje své thema stále.  
Pane, hola! Marná snaha!  
Neslyší, chci odejít,  
u smutného badatele  
hloupě by tu stála Radost.

**AUGUSTIN:** Pomoz nebe! Jakým děsem  
– zas to musím opakovat! –  
onen taj neb onen případ  
naplnil mou duši celou?  
Celý rozčilen a zmaten  
na to civím, co čtu zde,  
nemohu taj tento chápat,  
náhodu si vysvětlit!  
Ono thema, které Víra  
nejprv všem tam vztýčila,  
nebesa, to připadlo mi!  
Ano, ono thema víry,  
kde se žádá, dokázati  
a vylíčit poeticky,  
jak nad světský pokrm těla,

který těla život sílí,  
pokrm duše výše stojí,  
který ve Svátosti chleba  
ukryt, větší cenu má!  
Myslí, že lze Augustinu  
uvěřit, že jeho duchu  
má být jasno, že by chleba  
mohl přestat býti chlebem,  
proměnil, se v jinou bytost,  
postavy jen aby  
závojem jej kryly,  
bytost' aby prchla,  
dřív jež byla chlebem?  
Leč jak mohla jeho moudrost  
dovolit jen, taký úkol  
mému duchu nabídnouti?  
Bezpochyby domýšlí se,  
ona cena, ono srdce  
z rubínů že pud můj vzbudí,  
že dám v oběť mínění své,  
aby, nebudu-li já psát  
proti tomu, bez námitky  
v tvrzení svém zůstal onen?  
Nemyslí však, že má vloha  
odměnou se získat nedá.  
Srdce z rubínů, což já sám  
nemám srdce dýmantové?  
Ano, z dýmantu mám srdce,  
prach je neohladí,  
železem ni krví  
obměkčit se nedá!  
Prach ne; že to já jsem, vím přec,  
nepohne mne mimo slova  
Ambrožova ani vlastní

sama sebe poznání.  
Krev ne; nebo nepohnou mnou  
prudké snahy matky mojí,  
železo ne; celé nebe  
magnetem mne nepřitáhne.  
Pod fíkovým tímto stromem,  
jehož plodem, jak se myslí,  
bylo jab'ko Adamovo,  
ježto ku fíkovým listům  
nejdříve bral útočiště,  
ježto pražádnému stromu  
neklnul jak fíku Kristus,  
chci si nyní usednouti  
a do svého zápisníku

*(usedne a vyndá psací deštičky)*

zapsati, co by se dalo  
namítati proti látce,  
s kterou hodlám zápasiti.  
Tam kde bloudil Adam,  
nahledneme jasně,  
zdali Augustinus  
cesty nenalezne.  
Abych sestrojil si důkaz,  
nejlépe když takto začnu:

*(Za scénou zpívá truchlivý hlas ženský.)*

**HLAS:** Smiluj se, Bože,  
nechť moje nářky,  
žhoucí mé prosby,  
slzy tě pohnou!

**AUGUSTIN:** Toto hlas je matky mojí,  
jejíž něžné žalné steny  
vždycky, v takových když věcech

píšu, myslím nebo bádám,  
v sluch mi výstrahou se nesou  
echem věru čaruplným,  
že pláč její za mne Bohu  
jistě v modlitby se mění.  
Neb vždycky jsou slzy  
nástrojem sladkým, jímž  
žalobné tony  
k nebi se nesou.

**HLAS:** Smiluj se, Bože,  
nechť moje nářky,  
žhoucí mé prosby,  
slzy tě pohnou!

**AUGUSTIN:** Věřu, působí mi lítost,  
že tě stojím tolik slzí!  
Vmyslíme li v stav se duše,  
o které jsem četl jednou,  
kdesi ve zjevení Jana,  
nemám více pochybností,  
těla tíž ta méně váží,  
nežli kvílení sten jeden.  
Nuž', co žádáš?

**HLAS:** Aby tobě  
neztratil se syn, ó Pane,  
pro tebe jež získat práhnu,  
jediná jest prosba moje!

**AUGUSTIN:** Nikdo nemyslí, že bloudí,  
než kdo bloudí, ježto myslím,  
po pravé že kráčím cestě,  
nač to stálé doléhání?  
Dále plač si, dále zpívej,  
k úloze se vrátím svojí

a chci tyto argumenty  
proti ní si sestaviti.

(Píše.)

Chléb, v kterém sled chutě zbyl,  
jenž se vůně nezhostil,  
bez smyslů co podstat' vína –

**HUDBA** (*za scénou z druhé strany*): Od logiky Augustina  
bys nás, Pane! ochránil.

**AUGUSTIN**: Jaká nová harmonie,  
jaké druhé, nové lkání  
vyslovuje tam mé jméno?  
Bedliv poslouchat chci dále:

**HUDBA**: Od moru, války hladu –

**VŠICHNI**: Bys nás, Pane, ochránil!

**HUDBA**: Od náhlé smrti pádu –

**VŠICHNI**: Bys nás, Pane, ochránil!

**HUDBA**: Od živlů, blesku spádu –

**VŠICHNI**: Bys nás, Pane, ochránil!

**JEDEN HLAS**: O to lkáme ze všech sil,  
s díkem ať dlaň výš se vzpíná!

**VŠICHNI**: Od logiky Augustina  
bys nás, Pane, ochránil!

**AUGUSTIN**: V těchto prosbách, jež sbor Víry  
zbožně k nebi vysílá  
moru, hladu, by je chránil,  
náhlé smrti, nebezpečí,  
zní mé jméno též?  
Tuze zlý být musím,



když mě zde, již sami  
nejdou dobří, jmenují!  
Jak jsem získal takou pověst?  
A kdo ubohý já jsem,  
všechněch ran že ve soupise,  
škod a muk, že vedle blesku,  
vedle hněvu každé bídy  
místo své má moje jméno?  
Ha, kdo já jsem, který tolik  
slzí stál již vlastní matku,  
víru tolik horlivosti?  
Mluví-li však tamo láska? –

**HLAS:** Ať to cítí, co je vina!

**AUGUSTIN:** Strachu, mluv, já nemám síl!

*(Vypadne mu zápisník.)*

**HUDBA:** Od logiky Augustina  
bys nás, Pane, ochránil!

**AUGUSTIN:** Ó dále jen lkejte!

**HUDBA:** Kéz hnou tě prosby přežhoucích slz!

**AUGUSTIN** *(polekán)*: Ale přec – kdybych – ach!

Co mne chvátí, co mne tísní?  
Dech můj vázne, rty se chvějí,  
oněměla moje řeč!  
Myšlenek zmatení  
chytlo mne v leč,  
úsudku zkalení.  
Chybí mi slova!  
Běda, já ztratil sám  
zápisník svůj. Ale proč jen  
smutním, lekám se a kvílím?  
Však zisk vidím již v své ztrátě,

jestli knihu upomínek  
jsem zde ztratil, nalezám tu  
novou v náhradu, zde jinou  
názoru a poznání!  
Vskutku, mně svítá  
paprskem vstříc,  
čím více slepnu,  
jasněji zřím:  
Nebesa, co znamená to?  
Milosti to snad je mocné  
působení, s odpovědí,  
jež se chýlí v zbožné lkání  
toho sboru? Ó mluv jasně!  
Rozumím té ještě řeči,  
této nové, milosti ne,  
ačkoliv hlas její slyším.  
To jen cítím ve úzkosti,  
jak se taví srdce ve mně,  
rozskočit se chce mi v řadrech,  
a já nutně myslit musím:  
Zvěděti toužíš,  
když's mi je vzalo,  
zdali teď's touhou  
nezískám ceny!  
Kdo můž dobře ve tvém jméně,  
jiná volba nezbyvá-li,  
rozluštit mé pochyby?

*Víra a Ambrož vystoupí oba najednou z různých stran.*

**OBA:** Já!

**AUGUSTIN:** Spolu s Vírou Ambrož mluví,  
rozeznati nelze oba  
kdo z nich první přišel, zda-li

s Ambrožem snad Víra přišla,  
či zda přišel s Vírou Ambrož.

**AMBROŽ:** Na ohlas já tvého hlasu,  
jejž jsem slyšel, odpovídám.

**VÍRA:** I já přišla, slyšela jej  
na kraji tam u pramene.

**OBA:** Co si přeješ, Augustine?

**AUGUSTIN:** Ve stínu zde hustých listů  
toho fíku studoval jsem  
na problému rozluštění,  
tu hlasy slyšel jsem,  
síly mé rvaly  
ve směru, kde jsem jich  
zapomnit musil.  
Zpěv prý hady může uspat,  
slýchával jsem a já sám též  
byl snad hadem toho stromu,  
zpěv mne ukolébal v spaní,  
nauky své jedy právě  
když chtěl roditi jsem tady,  
cítím, že mi schází síla,  
vychrliti z ňader jedy.  
Ledový plaz,  
ohnivý červ země,  
bojím se, že umru  
na jedu vlastním!  
Rci mi, co to víra?

**VÍRA:** Ustup,  
jsi mi ještě příliš cizí.

**AUGUSTIN:** Ty se vzdálíš?

**VÍRA:** Zůstanu zde,  
dřív však s Ambrožem si promluv!  
Jestli on uchvátí tebe,  
jasně pak poznáš,  
že jen váhám, ale že se  
vzdalovat nechci.

**AUGUSTIN:** Ambroži, co znamená to?

**AMBROŽ:** Že jsi, jak's to o sobě děl,  
had sám stromu tohoto.

**AUGUSTIN:** A co dělati mi zbývá,  
abych více nebyl hadem?

**AMBROŽ:** Podruhé jím stát se musíš!

**AUGUSTIN:** Podruhé? Což možno, Bytí  
prostředkem že ku Nebytí?

**AMBROŽ:** Ovšem.

**AUGUSTIN:** Jak to?

**AMBROŽ:** Byl jsi hadem  
a chtěl jedy roditi zde,  
buď jím opět, bys jak on  
chytře jednáje a moudře,  
staré řízy kůži mohl  
obnoviti. Nový člověk  
bude pak z tebe,  
nebudeš více  
podruhé hadem,  
kterým byls dřív.

**AUGUSTIN:** A kdo může staré kůže  
zbavit mne, mně schopnost dáti,  
abych, proti čemu psal jsem,

psaním hájil, když jsem ztratil  
každou sílu úsudku?

**AMBROŽ:** Milost otevře ti pramen  
svatého tam Helikonu,  
ona rozum zatemnělý  
osvítit můž...

**AUGUSTIN:** A smím doufat,  
vstoupiti tam?

**AMBROŽ:** Ovšem, já když  
povedu tě, Augustine!  
Víro, jej ti nesu, touží,  
píti chce z tvých čistých zdrojů,  
hoden býti ceny tvojí.

**VÍRA:** Pojd', již v moje náručí!  
Nezavírám je víc tobě,  
a v tom jdeš-li ve průvodu,  
uzříti máš, ať o formu,  
ať se o látku již starám,  
zda se dálím či se blížím.  
Apolla pravého, Musy,  
těšte se! Víc o jednoho  
máme, který dovede psát  
moudře našich o záhadách.  
Spěšte všechny, aby k zdroji  
slavnostně byl doveden  
oné milosti, již skytne  
rád mu posvátný náš křišťál!

*(Delfická Sibylla vystoupí s hořící pochodní.)*

**DELFIKÁ SIBYLLA:** Poslouchám; do tmavých stínů,  
jež mu ducha zatemňují,

světlo nesu, víry jasnou  
pochodeň mu odevzdávám.

*Perská Sibylla vstoupí s mísou, na které leží bílý šat jemné látky,  
Tiburtinská s bílým chlebem, Kumejská se slánkou a džbánem.*

**PERSKÁ SIBYLLA:** Nesu onu bílou stolu,  
kterou odít má se znova.

**TIBURTINSKÁ SIBYLLA:** A já nesu obět chleba,  
úlohou mu první bude.

**KUMEJSKÁ SIBYLLA:** A já sůl, Evangelia  
učitele ona značí.

*(Vystoupí Radost s ručníkem přes rameno.)*

**RADOST:** Rovněž já, když tento den  
patří mně, když sama nejsem  
žádnou z Mus (ač musikální  
přece jsem), jdu s tímto šátkem,  
radosti jenž dar je zvláštní.

**DELFICKÁ SIBYLLA:** Proč?

**RADOST:** Ten šat je k utírání,  
jak to znáte, vhodná věc,  
a že úřad radosti je,  
vím, vždy slzy utíratí.

**AUGUSTIN:** Taková čest nyní v úděl  
teď mi od všech?

**VŠICHNI:** Co si přeješ?

**AUGUSTIN:** Víro! promluv (neztratil jsem  
zde tu svatou bázeň, kterou  
tenkrát vznítily ty hlasy):  
Budou slzy mojí matky  
rmoutiti mne ještě?

**VÍRA:** Ne!

**AUGUSTIN:** Bude sbor ten toužných proseb  
k nebi proti mně zas volat  
jako dřív?

**VÍRA:** Ne?

**AUGUSTIN:** A co řeknou,  
na mne-li se rozpomenou,  
o mně ony svaté hlasy?

**VŠICHNI:** Řeknou:

**AUGUSTIN:** Co?

**HUDBA:** Te Deum laudamus,  
Te Dominum confitemur.

**AUGUSTIN:** To-li pějí, Ambroži, zvol  
na té cestě ku pramenu,  
kam mne budeš provázeti,  
spolu glossovat ty verše!

**AMBROŽ:** Buď si!

**VÍRA:** Já pak, která sama  
diktovat chci tento hymnus,  
střídavý zpěv jeho v středu  
podporovat.

**RADOST:** Pozor všichni,  
nebo teď znít bude hymnus,  
jejž tu oba básní spolu.

**AMBROŽ I AUGUSTIN** (*k Víře*): Nuže, začni!

**VÍRA:** Celá země  
tebe, věcného ctí Otce!

**AMBROŽ:** Nebesa též a ty všechny  
blažených tam duchů sbory.

**AUGUSTIN:** Cherubini, Serafini  
bez ustání volají tam;  
Svatý, svatý, svatý jest Bůh,  
Sabaoth, Pán zástupů!

**VÍRA:** Plny tvojí velebnosti,  
plná nebesa i země!

**HUDBA:** Te Deum laudamus,  
Te dominum confitemur.

**AMBROŽ:** Slávyplný apoštolův  
nebeský sbor, též tě slaví!

**AUGUSTIN:** Chvályhodný, valný počet  
proroků též tebe chválí!

**VÍRA:** Zářné vojsko mučenníků!

**AMBROŽ:** Vyznává tě po okrsku  
valné země církev svatá,  
tebe, Otce přenesmírné  
velebnosti!

**AUGUSTIN:** V tentýž čas  
stejně zbožňuje a ctí se  
jediný tvůj pravý syn!

**VÍRA:** S Duchem svatým, velkým, silným,  
Bohem každé útěchy,  
stejně chválen a ctěn stejně.

**HUDBA:** Te Deum laudamus,  
Te Dominum confitemur!

**AMBROŽ:** Kriste! Králi věčné slávy!



**AUGUSTIN:** Otce věčného ty věčný  
Synu!

**VÍRA:** Abys lidi spasil,  
tělo s duší vzal jsi na se.

**AMBROŽ:** Nešťítel se v čisté lůno  
sestoupiti svaté Panny.

**AUGUSTIN:** Osten když jsi přemoh Smrti,  
otevíráš nyní brány  
svého ráje všem, kdo věří.

**VÍRA:** Sedíš opět na pravici Boha –

**AMBROŽ:** Přijdeš jako soudce,  
s vírou to vše vyznáváme.

**AUGUSTIN:** Vysvobod'! –

**VÍRA:** Chraň! –

**AMBROŽ:** Opatruj! –

**AUGUSTIN:** Čeled' svých služebníků –

**VÍRA:** Které drahou krví svojí vykoupils –

**AMBROŽ:** Na jejich prosby –

**AUGUSTIN:** Nech je též v své věčné slávě  
se svatými započteny!

**AMBROŽ:** Spasiž jednou lid svůj celý!

**AUGUSTIN:** Dědictví své žehnej, Pane!

**VÍRA:** Po všecky dny chválíme Tě.

**AMBROŽ:** Dnes rač udělit nám milost –

**AUGUSTIN:** Bez hříchu se udržeti.

**VÍRA:** Ano, smiluj se, ó Pane!

**AMBROŽ:** Dobroty nech věčnou milost,  
aby nad námi se snesla!

**AUGUSTIN:** In te Domine speravi  
non confundar in aeternum!

**HUDBA:** Te Deum laudamus,  
Te Deum confitemur.

*(Všichni se vzdálí mezi pěním posledních veršů, jenom Radost zůstane.)*

**RADOST:** Augustin co zatím chvátá  
ze pramene toho píti,  
s výmluvností v kterém svítí  
milost jemu vrchovatá,  
aby moh v tom sporu psát,  
mnou když místo vyplněno,  
musím zřítí, usouzeno  
kde jest kritice mé stát.  
V rýmech přec to musí býti  
a já právě, vodu pila,  
z které básnická jde síla,  
slušno zde se přesvědčiti,  
zeptal se, proč poesie  
ku vodě jen tíhne, vína  
hrubě ani nevzpomíná?  
Kdo dá odvet, jenž tu žije?  
Příčina tu není jiná,  
jak to chytrák řekl kdysi,  
na vodě ten pouze visí,  
vděky kdo nepoznal vína.  
A že básníci jsou chudí  
již od svého narození,  
víno dražší, proti znění  
moudré rady, což jen budí  
souhlas můj. To zřejmě praví:

Sama radost vodou krátce  
zvodnatí a drahá láce  
takž i nebásníky spraví.  
K veršům! Bádej mozku směle!  
Marně, objev tvůj jest ztracen!  
Nehty hryžu utrmácen,  
pěstí svou se tluku v čelo.  
Konečně rým! Dní se mi,  
v čem bych musil se jen rousat  
kdybych nemusel se kousat,  
v čelo bít se pěštěmi!  
Leč kdo potácí se kol?  
Snad to velduch, který právě  
divy tuší v lysé hlavě  
sem je veda ve zápol?

*(Pohanstvo a Židovstvo vystoupí převlečené v španělském kroji.)*

**POHANSTVO:** Jiným hávem opatřeno –

**ŽIDOVSTVO:** V jiný nyní skryto šat –

**POHANSTVO:** Neznámo chci slyšet, stát –

**ŽIDOVSTVO:** Vidět, samo neviděno –

**POHANSTVO:** Vybásněno-li to není,  
vnitřek nikdo neviděl –

**ŽIDOVSTVO:** Proč by církve soud tu měl  
soudit, co tu v utajení? –

**POHANSTVO:** Nuže, konec toho sporu.

**ŽIDOVSTVO:** Toho boje účel, cíl.

**RADOST:** Vrch ten že si oblíbil  
vtkáti svého do úhoru  
tolik kvítí! Že se zved,

množstvím divů svých že vzplál  
jako víry tribunal,  
nad zahradu tu až vzlet,  
pojd'te obě, jestli tam  
toužíte, hned se mnou výš!

**ŽIDOVSTVO:** Za tebou jít, žádná tíž!  
Neb zde nevím kudy kam.  
Bez průvodce nelze jíti  
těší mne, tož se mnou spěš,  
libo-li ti!

**POHANSTVO:** Já chci též  
z cizích zemí hostem býti,  
jsemť tu poutník zabloudilý.

**RADOST:** Oba učenci jste jistě,  
které na tom svedla místě  
ona cena? Tu se mýlí  
snaha vaše, nevím rady,  
jak s tou cenou.

**OBA:** Jak to jen?

**RADOST:** Tím, že duch můj obtočen  
jiných větrů váním tady.

**POHANSTVO:** Nic tu, kořist-li má celá,  
podruhé to můž snad být?

**ŽIDOVSTVO:** Nic tu nechci vytěžit,  
chci jen slyšet –

**POHANSTVO:** Podezřelá  
toho tvář mi – svým přec hávem  
posud nejsem k poznání.

**ŽIDOVSTVO:** Samo zvu se strádání,  
kým mne Radost znát můž právem?

*(Hudba za scénou.)*

**RADOST:** Ježto má to začít hned,  
signal praví trub a strun,  
Víra na svůj vstoupí trůn.

*(Trouby.)*

**ŽIDOVSTVO:** Jasně zří to odtud hled,  
slepnu toho při vidění.

**POHANSTVO:** Divné lomcuje mnou chvění,  
Víru zřím v tom okamžení  
na trůn soudce sedat v sled.

**RADOST:** Nepůjdete?

**ŽIDOVSTVO:** Já se bojím,  
slyšet chci, zde zbudu již.

**RADOST:** Nepostoupíte k nám výš?

**POHANSTVO:** Ne, zde pohodlně stojím.

**RADOST:** Já však ne, však Radost jsem,  
tož si musím pospíšiti,  
všecky ceny rozdělití,  
zisk i úsudek dát všem.

**ŽIDOVSTVO:** Hle, tam trůní!

**POHANSTVO:** Jaký děs!

**ŽIDOVSTVO:** Jaký zmatek!

**POHANSTVO:** Přízrak ten!

**ŽIDOVSTVO:** Ale k čemu smutek jen?

**POHANSTVO:** Nač ten úžas k nám se snes?

**ŽIDOVSTVO:** Vždyť přec národ Israele  
jest jak jeho fiscal znám.

**POHANSTVO:** Posluchačstvo svoje sám  
když zří ve Pohanstvu celé.

*(Kotle a trouby. Vystoupí Augustin, Ambrož a Sibylla Delfická, Jeroným a Sibylla Perská Řehoř a Sibylla Tiburtinská, Tomáš a Sibylla Kumejská a za nimi sbor pěvecký. Víra sedí za stolem, na kterém jest psací náčiní a zvonek. Ceny leží na druhém stolku. Všichni sednou si po obou stranách, pouze Pohanstvo a Židovstvo zůstanou státi stranou. Na konci písně dá Víra zvonkem znamení.)*

**HUDBA:** Kdo si Víry ceny přeje,  
s důvěrou spěj v toto sídlo,  
nechť je milost jeho zřídlo,  
podle práva zde se děje.

**TIBURTINSKÁ SIBYLLA:** Víro! Jejíž světla říše  
ctím, když všichni sedli v kolu,  
spusť své řeči ve hlaholu,  
čas je k tomu!

**VÍRA:** Tiše!

**HUDBA:** Tiše!

**VÍRA:** Slyš nebe hlas můj, slyš jej země, slyš!  
Ty sbore slavný učeností,  
jenž v svaté namáháš se horlivosti,  
by Náboženství s Právem vzrostly výš,  
slyš nebe hlas můj, slyš jej země, slyš!  
Z mých neomylných retů řeč teď spěje,  
vnuknutím božím zpívá,  
kež jako liják nauka ta splývá,  
kež jako rosa kol se leje!  
když v čaloun trav ji nebe rozsypává  
a všem, kdo prahnou tady, úkoj dává.  
Ať proudí! Nebe, země, vzduch,  
ať svěžích niv, blankytné dálky kruh

jí vstříc se pnou, jí slouchajíce hned,  
neb zem i nebe předčí  
a s nebe přišlo, co chci zemskou zpívat řečí!  
Zde závoj průhledný jak v clonu skryl  
chleb živý, který s nebe sestoupil.  
Té oběti, jež u Abele byla  
beránkem označená, sněhobílá,  
a hroznem u Arona, plodem u Kaleba  
a u Mojžíše manou bílou místo chleba,  
jež viatikem byla Eliáš, i  
vínem Isaiaši,  
a nejvyšším darem  
nad obětním žárem,  
jež Melchisedech hlásal v chlebu, víně;  
té sladkosti, již v klíně  
lví tlamy med pách, který Samson vzal,  
včel pilných um jež stkal;  
pokladu, opatrně  
jež nashromáždil Josef v zlatém zrně,  
čím Abigail si mdlobu zaháněla,  
čím Ruthiných se klasů žatva chvěla;  
pravému chlebu čisté radosti,  
té žití lázni, nebe sladkosti,  
jenž nesmrtelným jedem právem zván,  
byl pomník lásky vztyčen, lásky páskou stkán;  
té krmi vyvolenců, štěstí zdroji,  
kalichu požehnání, božstva kroji,  
té svaté zástavě,  
té nebes jasnosti ve žití mrákavě;  
té přízni nedostižné,  
bez krve oběti té nepřibližné  
ve novém zákonu,  
Svátosti největší, té víry úkonu,  
jež plna mocné a tajemné síly,

jíž k mrtvým, živým věčný smír se chýlí  
památce umučení,  
budoucí slávy kšaftu v světa vření,  
té dary chudá ne však snahou, péčí  
se Akademie křesťanská vděčí.  
A ježto v této snaze  
ku cíli nejvyššímu těžko dospět v dráze,  
nechť nedostižen v dáli,  
vy všichni ukažte, co zde jste psali;  
učení údové, má na themata,  
ve povzlet jaký, dixi, duch váš chvátá!

**ŽIDOVSTVO:** Co jsem slyšelo ty hlasy,  
chvím se víc, než jsem se bálo  
při pohledu.

**POHANSTVO:** Spleteno víc  
nejsem živo, nejsem mrtvo.

**VÍRA:** Komu patří první thema?

**AUGUSTIN:** První? Poslední též bude,  
ježto mně jest přiděleno,  
zásluhami svými jistě.

**VÍRA:** Ku lepšímu srozumění  
buď to znovu vytknuto,  
má to píseň tří slok býti  
a má jasně vysvětliti,  
o mnoho-li božská krmě  
krmi tělesnou zde předčí.

**AUGUSTIN:** To byl úkol!

**ŽIDOVSTVO:** Jak se těším,  
o něm první Augustinus  
že má mluvit.



**POHANSTVO:** Jak jsem šťastno,  
že on první mluvit bude.

**ŽIDOVSTVO:** Jistě jim ten zkazí svátek.

**POHANSTVO:** Jistě bude odporovat  
dané látce. Jaká radost!

**ŽIDOVSTVO:** Jaké štěstí!

**HRA** (*zvoníc*): Ticho!

**HUDBA:** Pozor!

**AUGUSTIN:** Když pokrm, nápoj vždycky  
tlak žádá prudký, divý,  
z vnitřního pudu příroda, že žiti  
a celý oběh lidský  
jim rodí se a živí,  
co můžem lepšího v svou snahu chtítí,  
ve které Bůh se cítí;  
je větší lásky, přízně,  
než v krmi samé, po níž bažíme,  
v dar lidstvu věnovat se snažíme,  
by bez odporu vlastních pudů žízně  
se krmí duší stalo,  
co tělu na té zemi život dalo?

Všemoci svrchovaná!  
Zda blízko kdy byl lid  
tak svému Bohu, by jej užíval?  
kde moudrost byla stkána,  
by zkojen moh zde zřít  
ne hlad a žízeň jen, leč by mu vál  
a z krmě samé vzplál  
dar občerstvení, jež jen duše cítí?  
By nová moc a síla nová  
zde vstaly z chleba znova,

ne smrtelné jen, nýbrž věčné žití?  
že když se v svaté touze sní,  
ve Bohu zůstává a Bůh zas v ní?

Však div ten spěje dále,  
když nechut' z chleba všedního se denně  
jen zmáhá, že chleb škodlivým se stává,  
chleb duše lásky troudem bývá stále,  
že kdo ho požívá, vždy obráceně  
víc hladu cítí, čím víc ústům dává,  
když v tom je chleba sláva,  
že užitečný, časem přec jen škodí,  
tu žije, jako Kristus Otcem živ,  
zas Kristem člověk v snaze žádostiv,  
když jeho krev a tělo ke rtům vodí,  
však vědět má že sám se v zhoubu hříží,  
když vlk k božímu Beránku se blíží.

Tos, písni, mohla říci v krátku,  
při pera mého zmatku,  
nic dál, ne darmo nazývá se  
on chlebem života i smrti v stejném čase!

**POHANSTVO:** Co to slyším? Augustin  
takto proved víry thema?

**ŽIDOVSTVO:** Nebesa, co mohlo jen  
jeho úmysl tak změnit?

**VÍRA:** K thematu teď' druhému  
předjdem, nebo v konec teprv  
Radost má, jenž náš je censor,  
dátí cenu.

**SIBYLLA DELFICKÁ:** Thema to  
já jsem dala.

**VÍRA:** Opakuj,  
co jsi tenkrát uložila.

**SIBYLLA DELFICKÁ:** Já jsem sonet žádala,  
jenž by ve obraze chleba  
o vtěleném slovu mluvil  
a o jeho svátosti.

**AMBROŽ:** A ten sonet chtěl jsem zbásnit.

**POHANSTVO A ŽIDOVSTVO:** Ó že kdy jsme přišli sem,  
toto slyšet!

**VÍRA** (*zvoníc*): Ticho!

**HUDBA:** Ticho!  
Prosím, všichni pozor dejte!

**AMBROŽ:** Rozsévač vyjde, by zem vzdělal s pílí,  
leč tato tuhá, tvrdá, kamenitá,  
zlé hloží mu a bodláčí jen skýtá  
a v celé nivě pouze škodné býlí.

Moh v lepší půdě blíže přijít k cíli,  
kde s požehnáním úroda se splítá,  
kde, slza rosy jestli tam se kmitá,  
klas zlatý jeho píli vstříc se schýlí.

Jeť boží síme svaté slovo jeho,  
a nechť i lidská a nevděčná zem  
je v skále zhynout nechá v konec všeho,  
„Vzplaň!“ panenským dí půda jiná rtem,  
dál církvi chleba podá andělského,  
tak Marie dá žití pokrm všem.

**VÍRA:** A kdo na řadě jest nyní?

**SIBYLLA PERSKÁ:** Mně teď třetí thema patří.  
Z hebrejštiny chtěla jsem

překlad slyšet, jenž by slavil  
ve třech zdobných oktávách  
triumf kříže při posledním  
soudu světa.

**JERONÝM:** Toto thema

Jeroným si zvolil právem,  
jednak, že to překlad jest,  
a pak hlavně, onoho dne  
že mi archandělů trouba  
denně v uších hlasně ječí.

**ŽIDOVSTVO:** A mně trouba dnešního dne  
sotva méně ječí v sluchu,  
s chvěním slouchám.

**POHANSTVO:** A já s děsem  
poslouchám to.

**VÍRA:** Ticho!

**HUDBA:** Pozor!

**JERONÝM:** Na kříži Isaiaš v dumě svojí  
zřel Pána bez slávy a krásy pnít,  
a David zřel, jak ve žalmech to stojí,  
jej vznešeného v oslavení čnít!  
Jak stihnouti to v parafrasi mojí  
jak z dvojích textů jeden věnec slít?  
Ten na kříži jej viděl bídne hynout,  
ten s křížem věčný triumf sobě vinout.

Tmy, svět jež děsem tenkrát obklopily,  
(znak jeho smrti) ještě v onen čas  
taj v sobě nedostižný ovšem kryly,  
však při soudu je zmůže jeho jas.  
Nad jeho mukou jak se rozložily,  
triumfu jeho záři skytnou v ráz,

kříž oblévá tak tma: leč světla vděk,  
tam oltář to – zde soudu rozsudek!

Kříž neponese víc svém na rameni,  
jej vznese výš, by záře jeho vzplála,  
kdož hříchy lidstva smyje v odpuštění,  
po ceně nezeptá se, kterou stála,  
však soudce přijde-li, v tom okamžení  
kříž vidět bude chtít, i krev, jež tála  
z něj v oběť, toho kdo ji doved schvátit,  
kdo moh ji zmrhati, kdo moh ji ztratit.

**SIBYLLA KUMEJSKÁ:** Čtvrté moje thema bylo,  
vzplála tenkrát moje touha  
zvědět v třech decimách,  
proč v té době, v které Kristus  
na zemi žil, všecko bylo  
samý pokoj, samá radost,  
vše proč pozděj změnilo se.

**ŘEHOR:** Pokus můj, to vysvětliti.

**POHANSTVO:** Pozor! Mír ten za Augusta,  
za Tiberia jsem znalo.

**ŽIDOVSTVO:** Také já jej zřelo, důvod  
neznám byl mi.

**VÍRA:** Ticho!

**HUDBA:** Pozor!

**ŘEHOR:** Čistě lidský, zemský ples  
(jemuž lidský duch se vzdává),  
před nebeským umlkává,  
jako těla rozruch kles,  
duše jas když blíž se snes,  
nebeské tu světlo vzplálo,

Krista příchodem se stalo,  
lidstvo tenkrát pochopilo,  
dobro, jež s ním sestoupilo,  
ale dárce nepoznalo.

Mezi vírou, smysly plyne  
dále věčnost, dále čas,  
co zří, pojme smysl v ráz,  
víra to, co smysl mine.  
Tenkrát v světa vládě stinné  
těšiti co mohlo svět,  
tyranství jen, plno běd!  
Zmizelo však jeho štěstí,  
mezi smysly, vírou jesti  
velký rozdíl uprostřed!

Svět by pochopit chtěl dnes,  
že Bůh blízko mu jak dřív  
a jak tenkrát, dar ten, div  
mír by v jeho srdce snes.  
Vytrvat, cíl všeho, věž!  
Je-li, chlebe, v tobě Bůh,  
je to času pouze dluh  
jinému že roven není Bůh,  
ten nezná odstoupení,  
to zná pouze světa duch!

**SIBYLLA TIBURTINSKÁ:** A já chtěla, aby sladká  
píseň – po hudbě já blouzním  
zglossovala jednu sloku.

**TOMÁŠ:** A já udělal ty verše.

**VÍRA:** Je-li píseň to, pak slušno,  
by ji hudba provázela,  
nescházejíc této glosse.

Opakujte nyní sloku,  
jejíž glossa je ta píseň!

**SIBYLLA TIBURTINSKÁ:** Tak to bylo.

**VÍRA:** Ticho! Pozor!

**HUDBA:** Úctu vzdávej celý svět  
Svátosti té mocné, velké,  
stará smlouva couvne hned  
před zákonem novým zpět,  
víra pouč smysly mělké!

**TOMÁŠ:** Jazyku, chval vznešeného  
těla taj, kam Bůh se skryl,  
i té vzácné krve jeho  
jejíž tok se pro svět lil  
z krále neporušeného,  
z plodu těla zbožněného!  
Nebe, strže, zemský květ,  
co můž jásat v chvalopění,  
koř se, modli v zanícení.  
(*S hudbou:*) Úctu vzdávej celý svět!

**TOMÁŠ:** Povstal z lůna čisté Panny,  
mezi námi žítí chtěl,  
zrozen pro nás, nebem daný,  
zdroj pravd svých nám otevřel.  
Čím k nám zaplál svrchovaný,  
jak lze pojmout mysli mělké?  
Takou láskou pro nás vřel,  
nejvyšším že skončil divem,  
kterak vděčit v díku živém  
(*S hudbou:*) Svátosti té, mocné velké?

**TOMÁŠ:** Vtěleného slova síla  
mocně na chléb působila,

že v něm tělo vskutku jest,  
co dí jasně víry zvěst,  
nechť i před smysly se skryla.  
Ač to nevidí náš hled,  
nepochybuj o tom slovy,  
taký div vyznává svět  
zbožně jako zákon nový,  
(*S hudbou:*) Stará smlouva couvne hned.

**TOMÁŠ:** Bez váhání div ten skvělý  
budiž slaven, budiž ctěn;  
vzdávejmež dík Roditeli,  
jímž svět takto oblažen!  
Zrozeného ať svět celý  
dál ctí v každé poctě velké!  
Ze starého co jsme zřeli,  
ač nechápal smyslů vznět,  
(*S hudbou:*) před novým teď ustup zpět,  
víra pouč smysly mělké!

**VÍRA:** A že pro dnes nestává tu  
k rozluštění jiné thema,  
může Radost veřejně  
ceny nyní rozdělit!

(*Vystoupí Radost s biretem a pláštěm jako doctor Ridiculus a vystoupí na stupátko jako na kathedru.*)

**RADOST:** Adsum; ježto se tak sluší,  
za vážností v takém pádu  
aby sledoval též šprým,  
kritiku mou slyšte, nikdo  
pak se na ni nepohoršuj,  
nestýskej si, že když páni  
o dřevu, o chlebě disput  
vedli s chlebem suchým,



s dřevenou jsem přišel řečí.  
(Čte z listu:) Tento list, ó vzácní páni,  
zapovídá, abych chválil  
sbor váš, velký ten svůj blu  
závěrem tím dokazuje,  
nemůž vůbec dobrým býti  
doktoři co vymyslili.  
Hic non obstantibus nezřím  
v skutku, jak mám započítí,  
jak se zhostit úřadu,  
ježž mi čilá povaha má  
uložila; krásné dámy,  
začít s vámi? Pochybují,  
případný zda sloh to bude,  
Musy když vás pojmenuji,  
což se takto deklinuje:  
Musa, musae – tu bych nerad  
narazil snad slovem tím.  
Žádná deklinace ženám  
nebývá vhod, též ne mužům,  
z kterých mnozí ještě v stáří  
deklinují, a pak ještě  
na konec se dětmi stanou.  
Nepopře to Augustin,  
vlastní nohou ke křtu kráčel  
nedávno, a o dětech když  
hovor jest, ať nechlubí se  
učeností, mohlo by se,  
nejméně když na to myslí,  
neb když mní, že myslí nejvíc,  
hravě státi, že by dítě  
k mlčení jej přinutilo,  
na břehu jak mořském druhdy  
dítě moudřejší než on.

Vlastní srdce když mu malé,  
slušno, aby lépe dýchal,  
nové dáti jemu srdce  
barvy, jež by plála ohněm.  
Ať je vezme na památku.  
Při tom tato slova pějte  
k jeho poctě, když vám libo:  
Aby on srdce  
neužil darmo,  
protknuté nos je  
střelami lásky!

**HUDBA:** Aby on srdce  
neužil darmo,  
protknuté nos je  
střelami lásky!

*(Víra vezme rubínové srdce, v němž dva šípy vězí, a podá je Augustinovi.)*

**RADOST:** Jak jest spokojen! Nezdá se  
být to jak psaníčko lásky,  
která dříve byla v modě  
s malováním srdíček?  
Ať to pečlivě si schová,  
aby se mu nezlámalo  
nepřál by si, aby záhy  
z vodítek jej Ambrož pustil.  
Třeba dán jest Ambrožovi  
među sladký přívlastek,  
této pravé krmě dětské,  
přece někdy trestat umí,  
z divoké když rozmariny  
bere med svůj, který hořkou  
příchuť má a ne tak sladkou.  
Biskupský háv uč jej tomu,

z látky milánské jest, z látky  
sídla toho, které ujal.  
Jednoho dne stížen bude,  
rovněž onen tímto šatem,  
a byť třeba nechtěl tomu,  
v Hippo bude odveden.  
Rmoutiti jej nyní bude,  
kdyby jinak naše píseň  
pravdu svatou nemluvila,  
zapějeme-li k tomu daru:  
Zří-li se Ambrož  
v biskupské zdobě,  
bohatcem bude,  
chudých jsa otcem.

**HUDBA:** Zří-li se Ambrož  
v biskupské zdobě,  
bohatcem bude  
chudiny otcem.

*(Sibylla Delfická odevzdává Ambrožovi mitru.)*

**RADOST:** Skutečně se zdá, jej mrzí,  
o Hippu že mluvila jsem,  
necht' je pouští Afrika,  
v samotě on těchy dojde.  
Vím že vždycky Jeroným,  
býval pouště přítelem,  
a tu jistě přemýšleje,  
hloubaje o spisech jeho,  
navštíví jej, rozpačitý  
nemusí být v pohoštění,  
neb host zdvořilý tak bude,  
s písni v řadrech nezamítne  
ničeho, co podá se mu.

Na zkoušku mu kámen dejme  
za cenu a uvidíme,  
zda jej vezme; v drahý kámen  
promění jej, že jej vezme,  
dokáže nám bezpečně,  
čas že lékárník je špatný.  
První bolestí když trpí,  
místo sladkých pilulek  
zkrátí léky mu, bez cukru,  
kámen holý jemu podá.  
Ale račte prominouti,  
kritikus že slovní hříčky  
plete. Tomu kajícíku  
zazpívejte k cti a chvále:  
Z křemene hrud' jeho  
jiskry chová v sobě,  
v kámen ohně srazí  
žár se drahokamu.

**HUDBA:** Z křemene hrud' jeho  
jiskry chová v sobě,  
v kámen ohně srazí  
žár se drahokamu.

*(Perská Sibylla odevzdá Jeronýmovi drahokam.)*

**RADOST:** Dále více neřeknu mu,  
začal by se teprv zlobit,  
vyvádět, až nejdivější  
lev by chvěl se jako jehně.  
Avšak hněvy brzy ztiší,  
jemu Řehoř míruplný,  
s povahou jenž holubičí  
odklidit zná každou tíseň.  
Nechápu, jak možno tvrdit,

slabounkého že jest zdraví,  
slabým žaludkem že trpí?  
Ti kdo takto hovoří,  
nevšimli si, že jest básník  
výtečný svou lyrikou,  
v komice pak šprýmař milý,  
tak že sami prostí ptáci  
pozorně mu naslouchají.  
Zkusme nyní, zdali tento,  
kterého on získal cenou,  
neskloní se k jeho uchu  
nesedne do jeho dlaně.  
Zapějte mu s vrkáním  
tuto píseň holubice:  
Ký div, že hloubka  
v jeho jest dílech,  
vždycky mu někdo  
do ucha šeptá.

**HUDBA:** Ký div, že hloubka  
v jeho jest dílech,  
vždycky mu někdo  
do ucha šeptá.

*(Kumejská Sibylla odevzdá Řehořovi stříbrnou holubici.)*

**RADOST:** Jako papež stojí zde  
s cenou svoji spravedlivou.  
Bez reptání zří to Tomáš,  
nepohne ni rtoma svýma,  
proto nazýván byl v dětství  
v škole druhdy „němým volem“,  
nebo tak on dlouho mlčel,  
pokud nemoh řvaní spustit,  
při němž kacírů všech stáda

by se děsem pozachvěla.  
Odtud přísloví též vzniklo;  
že když byli přinuceni  
nevlídně se dívat naň  
Necessitas caret lege.  
Nebo nutnost vždycky mívá  
něco v tváři od kacíře.  
Samo slunce spravednosti,  
dí se, jemu uložilo  
aby napsal knihu o něm.  
Proto sluší se teď pravem  
aby zlaté slunce padlo  
slunci tomu za odměnu.  
Tiburtinská Sibylla  
odevzdejž je, ona thema  
dala, kdežto luzně sama  
zpívat umí, zvedniž hlas:  
Každý zde cenou  
odznak svůj dostal,  
ten přijmiž slunce,  
slunci kdo roven!

**HUDBA:** Každý když cenou  
odznak svůj dostal,  
ten přijmi slunce,  
slunci kdo roven!

*Tiburtinská Sibylla odevzdává Tomáši zlaté slunce.*

**ŽIDOVSTVO A POHANSTVO** (*předstoupí*):

Ani on je nezasloužil,  
ani druzí všechny dary.

**VÍRA:** Kdo tak mluví?

**ŽIDOVSTVO:** Kdo to děle  
nevydrží, jemuž srdce  
div nepukne hněvem nad tím.

**POHANSTVO:** Ten kdo tísně svojí vztek  
potlačiti nedovede.

**RADOST:** Zamítáte kritiku mou?

**VÍRA:** A kdo ty jsi? Též kdo ty jsi?  
Co se skrývá, ani samé  
soudit nelze.

**ŽIDOVSTVO:** Ve mně národ  
naslouchá, jsem Židovstvo.

**POHANSTVO:** A já samo Pohanstvo jsem.

**ŽIDOVSTVO:** Ježto spolu slyšíme zde –

**POHANSTVO:** Ježto spolu vidíme zde –

**ŽIDOVSTVO:** Jak ty ceníš –

**POHANSTVO:** A jak ctíš ty –

**ŽIDOVSTVO:** Úlohy své –

**POHANSTVO:** Chceme proto –

**OBA:** Spor vést s jejich naukou!

**RADOST:** Kritika má, tak se deptá!

**VÍRA:** Barbaři a blázni! Tady  
k disputaci místa není,  
žádné školní divadlo tu.  
Tam se shledáme již; nyní  
od Parnassu posvátného  
kvetoucího zátiší  
vari odtud!

**TOMÁŠ:** Chci je zahnat!

Vari, opusťte ty kraje,  
potvory vy, rakovino!

**ŽIDOVSTVO:** Tomáši, stůj! Ani o krok!

Tento černý kříž a bílý,  
který na své holi neseš,  
odvahu mi bere všecku,  
chvěním tak mne ovládá  
jako Víry pohled sám,  
na trůn soudu když si sedla.  
Slepé, v zmatku nechápu,  
jaký blesk mi šlehá v oči,  
tak že musím prchnout odsud,  
od okruhu těchto hor  
v stálé pouti, až mne hrůza  
z toho více nezachvátí  
nikdo o mně nezví –

*(Odejde.)*

**TOMÁŠ:** A ty

nepřehneš též?

**POHANSTVO:** Běda, kdybych

rovněž zkusiti to chtělo,  
nelze hnout mi ani nohou;  
ztrnule zřím chabě k zemi,  
k nohám tvým se vrhám.  
Víro! před tvým tribunalem  
o smilování já prosím!

**VÍRA:** Mějž je mojí dobrotou!

Nikdo nemá viny, nikdo,  
o smilování kdo prosí.  
K hoře obrátiž se s námi!  
Každý ať to uzná vděčně,



pohanstvo jak zdědilo tu  
okamihem vinici,  
o niž přišlo v zaslepení.

**VŠICHNI:** Pojd'te s námi, pojd'te k hoře!

*(Sibylly odejdou s Pohanstvím)*

**VÍRA** *(k ostatním):* Vesele se vraťte všichni  
s cenami zde získanými  
do okrsků rodných kopců,  
do svých věků, do svých let!

**PĚT OTCŮ CÍRKEVNÍCH:** Jdeme, vždycky k tvojí službě!

**RADOST:** Kritika má tak se deptá!

*(Když se Otcové vzdálili, vrátí se Židovstvo.)*

**ŽIDOVSTVO:** Hola, slyšte!

**VÍRA:** Ty se vracíš?

**ŽIDOVSTVO:** Umřelo bych zoufající  
vidouc, jak se oni dále  
s cenami a dary svými,  
aniž dřív by vyslyšeli  
důvody mé oposice.

**VÍRA:** Nevděčný a svatokrádný  
lotře, jaké důvody?

**ŽIDOVSTVO:** Že jsou pádné, uzříš brzo.  
Co ti platný teď je přelud  
oné hory, viditelnou  
která se dnes okázala,  
ideje když prázdné tvary  
jsou ty látky, kterých nikdo  
nedokázal?

**VÍRA:** Vyvraceti  
chtělo bys je proti mužům,  
kteří sami Atlasové  
jsou tu nebesa a víry?

**ŽIDOVSTVO:** Atlasové?

**VÍRA:** Ovšem.

**ŽIDOVSTVO:** Proč pak?

*(Lze spatřiti opět horu jako na počátku auto, na místo Víry sedí Pohanstvoí obklopené Sibyllami.)*

**VÍRA:** Zatím co ja se svým světem  
tobě zmizím, obrať oči  
tamo, kde se opět hora  
objevuje zraku tvému.  
Pohanstvo viz na mém místě,  
viz, jak vždy se domýšlelo,  
svoje Musy, skály, zdroje,  
viz teď pravý nebes obraz  
jak ti ctní tam podpírají,  
Atlasové oné koule,  
jež se točí dále s nimi!

*(Na druhé straně spatřiti lze kouli nebes, již pět otců církevních svými odznaky podporuje.)*

**ŽIDOVSTVO:** Kéz jsem slepý, toto nezřít!

**VŠICHNI:** Šťastné Pohanstvo, ty nyní  
na místě dlíš Víry samé!

**POHANSTVO:** V pokoře zde na něm stojím  
v naději, že po vše časy  
zůstanu již ná tom místě!

**ŘEHOŘ:** Na křídlech bych holubice  
k tomuto se vznesl nebi!

**JERONÝM:** Necht' jsou pro mé četné viny  
uzavřeny pro mne brány,  
kamenem chci tím v ně tlouci,  
kterým svoji hrud' jsem zranil.

**AMBROŽ:** Pastýřské té holi tíži,  
těžkou jako nebes koule,  
rád ti, Pane, v oběť dám!

**AUGUSTIN:** A já nového zas ducha v novém srdci!

**TOMÁŠ:** A já světlo  
čisté slunce v jasném lesku!

**RADOST:** Kritika má tak se deptá!

**ŽIDOVSTVO:** Ale rci, co z toho všeho,  
Víro, v posled uzavíráš?  
Víš kdo, co ta koule tají?

**VÍRA:** Svatého Parnassu slunce.

**ŽIDOVSTVO:** A jak to?

**VÍRA:** Tam viz to sám!

*(Koule se otevře, v ní se objeví Dítě s křížem.)*

**DÍTĚ:** Já, jenž pravý Bůh jsem Apoll,  
světlo světa na vrcholu  
této hory (toto dřevo  
důkaz jasně o tom dává),  
krvavý že skon jsem našel  
v smrti chmurách mlhavých,  
žiju nyní v chlebu Víry,  
s vámi pro všechny jsem časy!

*(Na stolci Víry ukáže se kalich s hostií.)*

**POHANSTVO:** Jaké štěstí!  
**ŽIDOVSTVO:** Jaký nezdár!  
**TIBURTINSKÁ SIBYLLA:** Jaká radost!  
**ŽIDOVSTVO:** Jaká hrůza!  
**ŘEHOŘ:** Jaké blaho!  
**ŽIDOVSTVO:** Jaká muka!  
**DELFICKÁ SIBYLLA:** Jaké plesy!  
**ŽIDOVSTVO:** Musím zhynout!  
**JERONÝM:** Blahozvěsti!  
**ŽIDOVSTVO:** Těžká ráno  
**PERSKÁ SIBYLLA:** Útěcho ty!  
**AUGUSTIN:** Rajské žití!  
**ŽIDOVSTVO:** Vztek a hněv mne dává již!  
**AMBROŽ:** Bohatství!  
**TOMÁŠ:** Ó poklady!  
**ŽIDOVSTVO:** Nejhlubší mne svírá smutek.  
**KUMEJSKÁ SIBYLLA:** Sladký plese!  
**ŽIDOVSTVO:** Hořká zkázo!  
**VÍRA:** Vesele teď v souzvuk se mnou  
líp to ještě vysloviti:  
Nechť bylo v té při  
pět právě cen,  
pro všecky cen jest  
v životě dost.  
K novému Parnassu  
sem, lidé, pospěšte,

všecky kdo zavolal,  
výjimky nedělá!

**HUDBA:** K novému Parnassu  
sem, lidé, pospěšte,  
všecky kdo zavolal  
výjimky nedělá!

*Opakováním sloky s hudbou na křídlovky končí auto.*

# **Pedro Calderón de la Barca**

## **Posvátný Parnass**

Vydala **Městská knihovna v Praze**  
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání  
Verze 1.0 z 20. 9. 2012